

Subtil indignation

Ivan Turgenev på jagt. Maleri af Nikolai Dmitriev-Orenburgsky, 1879.

ANMELDELSE / 09.02.23

Ivan Turgenev er den bedste skrivelærer, man kan forestille sig. I 'En jagers optegnelser' viser han hvorfor.

Alexander Rich Henningsen

Ved første øjekast gør Ivan Turgenevs gennembrudsværk, *En jagers optegnelser* fra 1852, der netop er udkommet i en nyoversættelse ved Marie Tetzlaff, ikke meget væsen af sig. Bogens fortæller, en adelsmand, der er glad for jagt, rejser rundt i Rusland og møder forskellige mennesker undervejs. Nogle gange har han sin tjener Jermolaj med sig, andre gange ikke. Menneskeskæbnerne, han støder på, skildrer han i et nøgternt, let ironisk, til tider nærmende sig dead pan-agtigt sprog.

Der er ingen sammenhængende handling, bare afdæmpet gengivelse af nogle møder med bønder, godsejere, forvaltere, skovfogeder, vagabonder. Til tider er kapitlerne rodede, stopper abrupt, skifter emne og persongalleri, som når nogen, der fortæller dig en anekdote, lader sig rive med af en sidehistorie.

Der kan være noget næsten skitseagtigt over det. Der bliver ikke tænkt store, revolutionerende tanker, der er ikke det store drama. Som læser sidder man tilbage med en mild undren: Hvad er projektet?

Man kommer uvægerligt til at stille sig selv spørgsmålet: Hvorfor er den her bog egentlig blevet en klassiker? Den er så retningsløs, og sproget løfter sig kun sjældent til de poetiske højder, der ellers ville kunne retfærdiggøre en så kompositions-lemfældig bogs klassikerstatus.

Men selvfølgelig er *En jagers optegnelser* blevet en klassiker. Den er vel nærmest en klassiker par excellence, og efterhånden som man kommer igennem bogens godt 450 sider, forstår man hvorfor: den er et af de allertidligste eksempler i litteraturhistorien på den samfundsengagerede realisme, der har været en slags guldstandard i litteraturen lige siden.

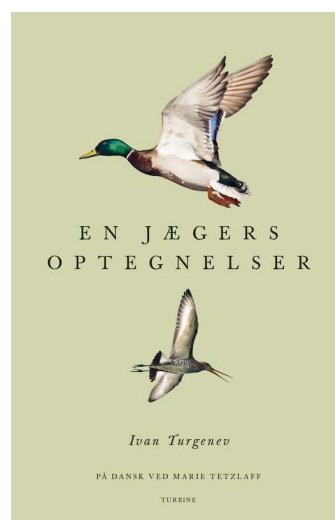
Uden Turgenev ingen *Lykke-Per*, fristes man til at sige. Uden Turgenev, ingen Strindberg eller Zola eller Hamsun eller Ditlevsen. Det, Turgenev som den første bedriver, er god, solid socialrealisme. Et usminket opgør med den romantiske trang til at pynte på tingene. Turgenev pynter ikke, han fortæller og beskriver, hvad han ser.

Og hvad ser han så? Han ser et Rusland præget af helt ufattelige uligheder. Han ser livegne bønder og tjenestefolk, der umotiveret får tæsk af sine herrefolk. Han ser vidunderlig natur. Han ser godser i forfald, hvor degenererede adelige sidder tilbage og forsøger at få resterne af deres formuer til at slå til. Heldigvis ser han også, at der findes glimt af frihed, måske endda større frihed end for de adelige, på bunden af samfundet.

Som i kapitlet, hvor akslen på fortællerens vogn går i stykker, og han beder om hjælp i den nærmeste landsby. Her møder han en højest besynderlig personage: »Lige midt i den klart oplyste gård, hvor solen bagte allermest, med ansigtet nedad og

FAKTA

Ivan Turgenev, *En jagers optegnelser*, oversat af Marie Tetzlaff, Turbine.

Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbyder og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

☐

Statistik

☐

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

Mere om vores privatlivspolitik

fra konventionelle standarder.

»"Sig mig venligst, Kasjan," begyndte jeg uden at tage blikket fra hans let rødmande ansigt, "hvad arbejder du med?" Han svarede ikke straks på mit spørgsmål. Hans blik flakkede et øjeblik. "Jeg lever som Gud byder," sagde han til sidst, "og en profession som sådan har jeg ikke – nej jeg har ingen profession. Jeg er meget uforstandig, det har jeg været, siden jeg var lille; jeg arbejder, så meget jeg kan, men jeg er en dårlig arbejdsmand... Hvad duer jeg til! Mit helbred er dårligt, og hænderne er dumme. Om foråret fanger jeg nattergale."«

Turgenevs sociale engagement er befriende subtilt. Han agiterer ikke, han skildrer bare realiteterne. Som læser får man lov til selv at føle indignationen. *En jagers optegnelser* er en helt tidlig eksemplificering af det skriveråd, der i alskens afskygninger er blevet givet videre, misforstået og misforvaltet, men også har medført stor litteratur i de efterfølgende knap 200 år: lad være med at overfortælle. Lad læseren tænke selv. Show, don't tell. Beskriv, forklar ikke. Psykologiser ikke.

Som i kapitlet om Kasjan: Fortælleren når aldrig frem til nogen konklusion om Kasjan, for måske findes der ikke nogen konklusion om Kasjan. Vi får bare en gengivelse af de tos møde med alle dets misforståelser, frustrationer og meningssammenbrud, men også den mellemmenneskelige forståelse og ømhed, der åbenbart sagtens kan opstå mellem to 1800-talsruskere fra vidt forskellige sociale baggrunde.